интеллектуалов Городского колледжа стал воинственный антикоммунизм с сохранением при этом мессианской идеи идеологической экспансии и противопоставлением себя идейному врагу, а также отрицанием целесообразности широкомасштабного социального строительства.

Журнал "Общественный интерес" стал площадкой для развертывания дискуссии И. Бирна, Н. Глейзера, Липсета и Мойнихана вокруг концепции "Великого общества" новых левых. Главным поводом для критики стали именно границы социального строительства. Такая позиция была основана на убеждении, что активное государственное вмешательство приводит к извращению социальных отношений. Отсюда прорисовывается идеологическая преемственность между ранним периодом развития неоконсерватизма, связанного с группой Городского колледжа и "Общественным интересом", выражающаяся в отрицании утопических идей социального строительства.

Таким образом, в 1930-1960-х гг. в США сформировалось первое идейное крыло неоконсерваторов, при этом, журнал "Общественный интерес" занимался освещением внутриполитических проблем, заложив тем самым основы неоконсервативных взглядов на внутреннюю политику, тогда как "троцкистское прошлое" этой интеллектуальной группы может быть также связано с оформившимися позднее представлениями о необходимости активного экспорта американских политических принципов демократии, свободы и рыночной экономики в другие страны.

Шведоманство як культурна і політична опозиція

Ковальов Денис
Національний Гірничий Університет kdv_svoboda@ukr.net

Свекомани або шведомани – націоналістична партія шведськомо-вної меншини у Великому князівстві Фінляндському в XIX ст. Шведоманський рух зародився як ліберальна течія в 1860-ті рр. на противагу руху радикальному фенноманству. Шведомани прагнули збереження провідного становища шведської мови і культури у Великому князівстві Фінляндському, а також самої шведської громади у суспільно-політичному та економічному житті тодішньої російської автономії. Основною ареною боротьби шведоманів та фенноманів в той час були не Сейм чи Сенат Великого князівства Фінляндського, а власне Гельсінґфорський університет і "Фінське літературне товариство".

Ідейним натхненником шведоманського руху був шведськомовний фінський філолог та публіцист Аксель-Улоф Фреуденталь, народжений у родині збіднілого дворянина в рибацькому селищі Сіунтіо поблизу Гельсінґфорса. Він став скандально відомий у Великому князівстві Фінляндському завдяки своїм радикальним, майже шовіністичним переконанням, проголошуючи етнічну та расову перевагу шведів над фінами. Під час свого навчання у Гельсінґфорському університеті, де вирувала націоналістична боротьба між шведськомовною меншістю і фінськомовною більшістю, Фреуденталь ініціював організаційне створення єдиного шведського руху, який мав протистояти фенноманській пропаганді. Він навіть висунув теорію, згідно з якою фінляндці, що спілкуються шведською та фінською мовами, представляють собою два різні народи, при цьому Фреуденталь вважав, що шведськомовні фінляндці належить до вищої раси. Таким чином, виходило, що ідеологія руху шведоманів стала ідеологією політичної еліти – титулованого шведськомовного дворянства Великого князівства Фінляндського. У 1870 р. до Фреуденталя приєднались юрист Аксель Вреде, публіцист Лео Мехелін та видавець Аксель Лілле, які разом сформували політичні вимоги шведоманського руху: рівноправне становище шведськомовної меншини із іншими фінляндськими громадянами; обмеження впливу фінського національного

пробудження; організований спротив розквіту фінської мови та подальшої фінізації населення. У 1874 р. Фреуденталь і Вреде заснували шведськомовну газету "Vikingen" в якій писали різні радикальні статті.

Основною метою шведськомовної меншини було збереження існуючого порядку речей у Фінляндії як за часів шведського панування, тоді як фенноманство відображало прагнення зберегти лише державний зв'язок (при певному розвитку її автономних інститутів) із Російською імперією і не ставило спочатку своєю метою національно-визвольні завдання. За самосвідомістю і самовідчуттям шведомани були частиною єдиного скандинавського світу із притаманними йому традиціями свободи, правопорядку та лібералізму. Отримуючи духовну і політичну підтримку зі Швеції, ці люди хотіли бути саме шведами і ніким іншим. Поділяючи із західним світом цінності вільного політичного та ідейного спору, шведомани прагнули поєднувати лібералізм тактики з консерватизмом стратегії. Виходячи з таких позицій, шведська орієнтація у Фінляндії стала синонімом опозиції до політичної системи Росії. Тому шведомани, лідером яких у 1870-1880-х рр. був Фреуденталь, були змушені вести війну на 2 фронти – проти царського самодержавства і фенноманів, які, на їхню думку, послаблювали духовну здатність Фінляндії протистояти подальшій інкорпорації до Російської імперії. Варто додати, що шведомани також не ставили за мету від'єднання від Росії у найближчому майбутньому, але й повернення назад до складу Швеції було неможливим – колишня метрополія стала заслабкою балтійською провінцією індустріальної Європи.

Шведомани одночасно виступали за збереження і розширення автономії Великого князівства Фінляндського у складі Російської імперії. В період правління Олександра II і Олександра III шведомансьа аристократія незмінно намагалася своєю ліберальною поведінкою домогтися ряду поступок на користь фінляндської автономії. Так, вже у 1880 р. було засновано шведомансьу "Ліберальну партію", яку очолив Мехелін, а от партійну програму склав Фреуденталь спираючись на класичний лібералізм. "Ліберальна партія" закликала до встановлення у Великому князівстві Фінляндському конституційного ладу, громадянських свобод, вільної ринкової економіки та децентралізація влади. Основним друкованим органом партії стала шведськомовна газета "Nya Pressen" головним редактором якої став Лілле.

У 1880-1890-х рр. шведомани перейшли до боротьби у Сеймі, де більшість була за фенноманами. В часи правління Ніколая II царський уряд проводив політику насильної русифікації Фінляндії, і надії на допомогу "зверху" для шведоманів зникли. Тоді вони тимчасово відмовились від конлікту з фенноманами і утворили коаліційний союз пасивного опору "Спілку конституціоналістів". Проте, революція 1905-1907 рр. змінила всі плани – у міру зростання народного невдоволення від "Спілку конституціоналістів" незабаром відкололися помірковані дрібнобуржуазні елементи – младошведи – утворивши в 1906 р. нову консервативну "Шведську народну партію", яка прагнула захистити права шведськомовної меншості. А до початку Першої світової війни шведоманський рух остаточно сформувався як політична опозиція не тільки фенноманам, але й царизму.

Затянувшаяся «перезагрузка»: Либеральная «цанковисткая» партия Болгарии в 1894–1899 гг.

Крютченко Мария
Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина
merry_blackcom@mail.ru

Не изученность и постоянно возрастающий интерес историков к вопросам модернизации политических систем стран Центрально-Восточной Европы обусловили актуальность представленной темы.